

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.034.01.2018

Pani
Hanna Adamczak
Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Gnieźnie
ul. Dworcowa 7
62-200 Gniezno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/041 „Pomoc społeczna świadczona osobom opuszczającym zakłady karne”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie, ul. Dworcowa 7, 62-200 Gniezno, (dalej: Ośrodek lub MOPS)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Hanna Adamczak, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, od 5 maja 2008 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznawanie potrzeb osób opuszczających zakłady karne, we współpracy z tymi zakładami i organami wymiaru sprawiedliwości 2. Dostępność, adekwatność i skuteczność pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 3. Analizowanie przez ośrodki pomocy społecznej skuteczności działań oferowanych na rzecz osób opuszczających zakłady karne
Okres objęty kontrolą	lata 2015-2018 (I półrocze)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Piotr Iwański, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/165/2018 z 9 października 2018 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie NIK Ośrodek prawidłowo realizował działania związane z udzielaniem pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. MOPS dysponował kadrą niezbędną do świadczenia usług pomocy społecznej. Rozpoznawanie i analizowanie potrzeb osób zgłaszających się po pomoc odbywało się w drodze wywiadu środowiskowego, który był aktualizowany w przypadku wystąpienia takiej konieczności. Pomoc realizowana była na podstawie indywidualnych planów pomocy, zaspokajano przede wszystkim podstawowe potrzeby związane z zakupem żywności, odzieży oraz leków. Osoby nieposiadające schronienia kierowane były do schroniska dla bezdomnych, a koszt ich pobytu był pokrywany przez MOPS.

Ośrodek współpracował z Zakładem Karnym w Gębarzewie na podstawie porozumienia zawartego w 2010 r. Współpraca ta obejmowała przede wszystkim wizyty pracowników socjalnych w placówce, podczas których udzielano informacji o możliwości uzyskania pomocy oraz prowadzenie pracy socjalnej wśród osadzonych.

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

Ocena skuteczności udzielonej pomocy była prowadzona w przypadkach, gdy osoba potrzebująca składała ponowny wniosek o wsparcie. W przypadku zasiłków celowych na zakup odzieży, opału lub leków nakładano obowiązek przedłożenia dokumentów, potwierdzających wydatkowanie środków zgodnie z przeznaczeniem.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznawanie potrzeb osób opuszczających zakłady karne

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z obowiązującym Statutem, Ośrodek realizował zadania własne gminy określone w ustawie z 12 marca 2004 o pomocy społecznej⁴ (dalej: ustawa o pomocy społecznej), w tym m.in. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. W Ośrodku nie wyznaczono osób, które specjalizowały się w pracy z osobami mającymi problemy w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Obsługą osób opuszczających zakłady karne, w tym rozpatrywaniem i analizą potrzeb w zakresie pomocy społecznej zajmowali się pracownicy socjalni, pracujący w Dziale Metodycznym, Pomocy Środowiskowej i Rodziny. Przygotowywanie decyzji o przyznaniu świadczeń oraz sporządzanie i sprawdzanie list wypłat było realizowane przez pracowników Działu Administracyjno-Gospodarczego – Sekcji Świadczeń.

(akta kontroli str. 14-47)

Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku, według stanu na dzień 31 grudnia wyniosła: w 2015 r. – 33 osoby, 2016 r. – 34, w 2017 r. – 32. W tych latach średnia liczba rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną, przypadająca na jednego pracownika socjalnego wynosiła odpowiednio: 40,4; 37,1 i 38,3⁵.

(akta kontroli str. 48-97, 418-522)

Pracownicy Ośrodka w latach 2015-2018 (I półrocze) brali udział w szkoleniach z zakresu: funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, mediacji rodzinnych, radzenia sobie z traumą. W okresie tym pracownicy nie uczestniczyli w szkoleniach dotyczących wyłącznie pomocy osobom mającym problemy w przystosowaniu się do życia opuszczającym zakłady karne.

(akta kontroli str. 222-227, 243-417)

1.2. W okresie objętym kontrolą nie opracowano lokalnego programu na rzecz pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

W „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w mieście Gniezno na lata 2014-2022”⁶ (dalej: Strategia) nie uwzględniono problematyki osób mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz.U. z 2018 r. poz. 1508, ze zm.

⁵ Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

⁶ Załącznik do Uchwały Uchwała Nr IV/23/2015 Rady Miasta Gniezno z dnia 28 stycznia 2015 r.

Wskazano natomiast liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach, którym w latach 2010-2013 udzielono wsparcia z powodu opuszczenia zakładu karego. W tym okresie liczba rodzin korzystających ze wsparcia wzrosła z 30 do 45.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że przyczyną nieuwzględnienia w Strategii osób mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karego było mniejsze korzystanie z pomocy niż pozostałych grup podopiecznych (np. z powodu bezrobocia, niepełnosprawności itp.). Wskazała ponadto, że projekt Strategii był opracowany przez Gnieźnieńską Agencję Rozwoju Gospodarczego. Ośrodek uczestniczył w opracowywaniu Strategii w zakresie: udostępniania danych statystycznych, opracowywania harmonogramu realizacji oraz precyzowania zadań, które MOPS chciałby realizować w kolejnych latach.

Ośrodek nie realizował w ww. okresie projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, które skierowane były do beneficjentów mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karego.

(akta kontroli str. 223-227)

1.3. Ośrodek nie posiadał informacji o liczbie mieszkańców Gniezna, którzy przebywali w zakładach karnych. W kontrolowanym okresie nie przeprowadzono diagnozy sytuacji tej grupy osób.

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej Dyrektor Ośrodka corocznie składała Radzie Miasta Gniezna sprawozdania z działalności Ośrodka oraz przedstawiała potrzeby w zakresie pomocy społecznej. W sprawozdaniach za lata 2015-2017 każdorazowo wskazywano na potrzebę pozyskiwania lokali, w tym tworzenia mieszkań chronionych dla osób bezdomnych oraz opuszczających zakłady karne, nie podawano jednak liczby osób, które mogą potrzebować tego rodzaju wsparcia.

(akta kontroli str.223-227, 243-417)

Prezydent Miasta Gniezna wyjaśnił, że w latach 2015-2018 miasto podjęło działania mające na celu zwiększenie ilości mieszkań chronionych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Gniezna. Od sierpnia 2017 r. Miasto prowadzi inwestycję budowy bloków komunalno-socjalnych, w których znajdują się dwa mieszkania chronione o powierzchni ponad 50 m², a w latach 2015-2017 dysponowało jednym mieszkaniem chronionym przeznaczonym dla czterech osób.

(akta kontroli str. 206-207)

1.4 Ośrodek dysponował informacjami o osobach, które pozostawały bezdomne po opuszczeniu zakładu karego tylko w przypadku zgłoszenia się tych osób z wnioskiem o wsparcie oraz na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. Ponadto, w okresie jesienno-zimowym pracownicy MOPS wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej monitorowali miejsca, w których przebywały osoby bezdomne. Działanie to było skierowane do wszystkich bezdomnych, a nie tylko do osób, które opuściły zakłady karne.

Zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej przeprowadzano corocznie ocenę zasobów pomocy społecznej, na podstawie m.in. analizy liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodzaju ich problemów oraz ich rozkładu ilościowego. W sporządzonym dokumencie podawano m.in. liczbę rodzin, którym udzielono pomocy w związku z trudnościami w przystosowaniu się ich członków do życia po pobycie w zakładzie karnym. Prognozowana liczba rodzin potrzebujących wsparcia w roku następnym była równa liczbie rodzin korzystających w roku oceny.

(akta kontroli str. 223-239, 353-522)

1.5. W dniu 2 lutego 2010 r. Ośrodek zawarł porozumienie o współpracy z Zakładem Karnym w Gębarzewie⁷. Współpraca ta miała być realizowana poprzez: poradnictwo fachowe, dotyczące zadań pomocy społecznej i możliwości korzystania przez osoby zwalniane ze świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej oraz poprzez koordynację działań wobec osób zwalnianych z zakładu karnego kwalifikujących się do udzielenia pomocy na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej i kodeksie karnym wykonawczym. W ramach współpracy Ośrodek zobowiązał się do przeprowadzania spotkań w Zakładzie Karnym średnio jeden raz w kwartale oraz do udzielania pomocy rodzinom osób pozbawionych wolności na podstawie i w ramach obowiązującej ustawy o pomocy społecznej. Zakład Karny w Gębarzewie zobowiązał się do organizowania transportu dla pracownika MOPS, udostępniania pomieszczeń do przeprowadzania spotkań oraz powiadamiania Ośrodka, po otrzymaniu uprzedniej zgody od skazanego, o osobach z terenu miasta Gniezna przebywających w Zakładzie Karnym w Gębarzewie.

(akta kontroli str. 178-179)

W 2015 r. Pracownicy Ośrodka przeprowadzili z osadzonymi w Zakładzie Karnym w Gębarzewie: po cztery spotkania w roku 2015 i 2016, trzy spotkania w 2017 r. i dwa spotkania w I półroczu 2018 r. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w ich trakcie udzielano informacji na temat możliwości uzyskania pomocy po opuszczeniu zakładu karnego, prowadzono pracę socjalną dotyczącą rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych, a także informowano o możliwości udzielenia pomocy członkom rodzin osób osadzonych w zakładzie karnym.

(akta kontroli str. 223-229)

Dyrektor Zakładu Karnego w Gębarzewie wyjaśnił, że żaden z osadzonych nie wyrażał chęci informowania Ośrodka o fakcie opuszczenia zakładu. W próbie 30 spraw, poddanych szczegółowej analizie, również nie wystąpiły takie przypadki. Zdaniem Dyrektora współpraca Zakładu z Ośrodkiem układała się dobrze, a osadzeni byli regularnie przyjmowani w trakcie wizyt pracowników socjalnych. W spotkaniach tych uczestniczyli osadzeni objęci okresem przygotowania do zwolnienia⁸, jak również skazani, którzy werbalizują problemy socjalne związane z opuszczeniem zakładu karnego. Dyrektor Zakładu Karnego wskazał ponadto, że w celu usprawnienia współpracy należałoby rozważyć rozwiązania systemowe, które umożliwiłyby prace nad wspólnym systemem komputerowym dla zakładów karnych i ośrodków pomocy społecznej. Ułatwiłoby to m.in. przekazywanie informacji o rozpoczętym pobycie w zakładzie karnym przez osoby korzystające z pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 182-184)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że MOPS zwracał się do różnych zakładów karnych z prośbą o informacje dotyczące osób korzystających z pomocy Ośrodka. Sytuacje te miały miejsce w przypadku konieczności ustalenia uprawnień do świadczeń otrzymywanych z pomocy społecznej, np. zasiłków stałych i celowych. Również zakłady karne informowały Ośrodek o zwolnieniu osób i ich potrzebach. Informacje te określały przypuszczalny termin opuszczenia zakładu karnego, jednak liczba takich powiadomień z roku na rok była coraz mniejsza. W jednym przypadku z 30 objętych kontrolą, w aktach dot. udzielania pomocy osobom, które opuściły zakład karny znajdowała się odpowiedź z zakładu karnego.

⁷ miejscowość Gębarzewo przylega do południowo-zachodniej granicy miasta Gniezna.

⁸ Zgodnie z art. 164 § 1 kkw jest to okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary, niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że nie zasięgnięto informacji u kuratorów sądowych dotyczących działań podejmowanych na rzecz osób, które zgłaszały się po pomoc po opuszczeniu zakładu karnego. Również kuratorzy nie zwracali się z prośbą o informację i nie informowali o potrzebach rodziny skazanego.

(akta kontroli str. 223-229, 826)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku odpowiadała wymaganiom określonym w tym zakresie w ustawie o pomocy społecznej. Rozpoznawanie i analiza potrzeb osób zgłaszających się po pomoc była realizowana przez pracowników socjalnych, nie wyznaczono osób specjalizujących się w udzielaniu pomocy osobom opuszczającym zakłady karne. Realizując porozumienie, które Ośrodek zawarł z Zakładem Karnym w Gębarzewie, pracownicy MOPS prowadzili spotkania z osadzonymi, w trakcie których udzielano im informacji na temat możliwości uzyskania pomocy po opuszczeniu zakładu karnego i prowadzono pracę socjalną. Dyrektor Ośrodka corocznie składała Radzie Miasta Gniezna sprawozdania z działalności Ośrodka oraz przedstawiała potrzeby w zakresie pomocy społecznej. Diagnoza potrzeb osób opuszczających zakłady karne prowadzona była wyłącznie po zgłoszeniu się tych osób po pomoc do Ośrodka. Zakład Karny w Gębarzewie nie informował Ośrodka o opuszczeniu zakładu przez osoby zamieszkałe na terenie Gniezna. MOPS zwracał się do zakładów karnych o informacje o osobach tam przebywających w przypadku konieczności ustalenia uprawnień do świadczeń otrzymywanych z pomocy społecznej.

OBSZAR

2. Dostępność, adekwatność i skuteczność oferowanej pomocy

Opis stanu
faktycznego

2.1. Z pomocy Ośrodka, z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, korzystały: w 2015 r. – 53 osoby (2 kobiety i 51 mężczyzn), w 2016 r. – 51 osób (1 kobieta i 50 mężczyzn), w 2017 r. – 57 osób (2 kobiety i 55 mężczyzn), w I półroczu 2018 r. – 40 osób (1 kobieta i 39 mężczyzn). Stanowiło to odpowiednio: 1,1%, 1,1%, 1,3% oraz 1,6% osób korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych okresach.

Osoby opuszczające zakład karny, które zgłosiły się po pomoc do Ośrodka otrzymały m.in. następujące formy wsparcia:

- zasiłek celowy: w 2015 r. – 39 osób, w 2016 r. – 39 osób, w 2017 r. – 43 osoby, w I półroczu 2018 r. – 28 osób
- zasiłek okresowy: w 2015 r. – 9 osób, w 2016 r. – 6 osób, w 2017 r. – 4 osoby, w I półroczu 2018 r. – 5 osób
- zasiłek stały: w 2015 r. – 6 osób, w 2016 r. – 8 osób, w 2017 r. – 8 osób, w I półroczu 2018 r. – 7 osób
- schronienie: w 2015 r. – 6 osób, w 2016 r. – 6 osób, w 2017 r. – 12 osób, w I półroczu 2018 r. – 7 osób
- posiłek (żywność): w 2015 r. – 4 osoby, w 2016 r. – 9 osób, w 2017 r. – 18 osób, w I półroczu 2018 r. – 4 osoby.

Wszystkie osoby, które w tych latach zgłosiły się do Ośrodka z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, korzystały

z poradnictwa socjalnego. Ponadto w pięciu przypadkach rodziny objęte zostały opieką asystenta rodziny.

Wydatki na pomoc osobom opuszczającym zakłady karne z tytułu poszczególnych świadczeń były następujące:

- wydatki na zasiłki celowe: w 2015 r. – 38 tys. zł, w 2016 r. – 36 tys. zł, w 2017 r. – 26 tys. zł, w I półroczu 2018 r. – 15 tys. zł;
- wydatki na zasiłki okresowe: w 2015 r. – 4 tys. zł, w 2016 r. – 3 tys. zł, w 2017 r. – 3 tys. zł, w I półroczu 2018 r. – 3 tys. zł
- wydatki na zasiłki stałe: : w 2015 r. – 32 tys. zł, w 2016 r. – 27 tys. zł, w 2017 r. – 43 tys. zł, w I półroczu 2018 r. – 21 tys. zł
- wydatki związane z udzieleniem schronienia: : w 2015 r. – 35 tys. zł, w 2016 r. – 12 tys. zł, w 2017 r. – 21 tys. zł, w I półroczu 2018 r. – 19 tys. zł
- wydatki na pobyt w domu pomocy społecznej: w 2017 r. – 25 tys. zł, w I półroczu 2018 r. – 22 tys. zł.

(akta kontroli str. 196-200, 243-417)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że informacje o możliwości uzyskania wsparcia były przekazywane podczas spotkań w Zakładzie Karnym w Gębarzewie, a także w przypadku zgłoszenia się do Ośrodka, jak również podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego.

(akta kontroli str. 223-227)

2.2. Osoby opuszczające zakłady karne nie korzystały z grup wsparcia, grup samopomocowych ani terapeutycznych. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w kontrolowanym okresie nie prowadzono takich grup, ani nie rozważano ich powołania. Wskazała ponadto, że Ośrodek realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej nie ma możliwości wyodrębnienia poszczególnych grup, ma obowiązek realizowania różnorodnych form pomocy wobec wszystkich osób i rodzin borykających się z różnymi trudnościami i problemami, w tym wobec osób opuszczających zakład karne. Ośrodek zapewniał dostęp do poradnictwa psychologicznego, prawnego rodzinnego i zawodowego. Wsparcia osobom potrzebującym udzielało⁹ również dwóch psychologów zatrudnionych w Ośrodku. W siedzibie Ośrodka urzędowali również radcy prawni, przyjmujący klientów MOPS. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że istniała również możliwość skorzystania ze wsparcia specjalistów z zakresu: terapii uzależnień (indywidualne diagnozowanie i konsultacja dla osób uzależnionych od alkoholu, współuzależnionych oraz osób stosujących przemoc w rodzinie), psychiatrii (w formie indywidualnych konsultacji). Usługi specjalistów świadczone były w siedzibie Ośrodka, w godzinach popołudniowych, średnio dwa razy w miesiącu. Każdy specjalista pracował według harmonogramu, który był udostępniany pracownikom socjalnym. Informacja dotycząca tych usług była zamieszczana również na stronie internetowej Ośrodka¹⁰.

Osoby bezdomne, kierowane do schroniska, mogły korzystać z prowadzonych tam form terapii i wsparcia.

(akta kontroli str. 196-200, 230-238)

2.3. W latach 2015-2018 (I połowa) pięć rodzin z terenu miasta Gniezna, w których jedna z osób przebywała w zakładzie karnym, zostało objętych pomocą asystenta rodziny w celu udzielenia pomocy w załatwianiu codziennych spraw. Nie

⁹ od poniedziałku do piątku od 7.00 do 15.00.

¹⁰ <http://mops.gniezno.pl/strona/>

odnotowano przypadków kierowania przez Ośrodek osób mających trudności z przystosowaniem się do życia po opuszczeniu zakładu karnego na terapię antyalkoholową, trening zastępowania agresji lub zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gnieźnie wskazał, że wobec jednej osoby, która w kontrolowanym okresie opuściła zakład karny toczyła się procedura „Niebieskie Karty”¹¹.

(akta kontroli str. 196-200, 220-221, 242, 523-732)

2.4. W okresie objętym kontrolą Ośrodek uczestniczył w zapewnieniu schronienia dla 31 osób, mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Wszystkie te osoby zostały skierowane do schroniska dla bezdomnych i nie wystąpiły przypadki występowania przez Ośrodek o przydział lokalu mieszkalnego (socjalnego lub komunalnego), miejsca w innym ośrodku lub w mieszkaniu chronionym.

W badanej próbie 30 spraw wystąpiły dwa przypadki skierowania do schroniska dla bezdomnych¹².

(akta kontroli str. 196-200, 523-762)

Warunki przyznawania lokali socjalnych i miejsc w mieszkaniach chronionych regulowała Uchwała Nr X/76/2015 Rady Miasta Gniezna z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Gniezna na lata 2015-2020 oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego Miasta Gniezna¹³, w której określono kryteria pierwszeństwa w przyznawaniu lokali z zasobu komunalnego. Nie wprowadzała ona preferencji w zakresie przyznawania lokali socjalnych lub miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. W latach 2015-2018 (I półrocze) do Urzędu Miejskiego w Gnieźnie wpłynęło łącznie 25 wniosków o przyznanie lokalu socjalnego, złożonych przez osoby, które opuściły zakłady karne.

(akta kontroli str. 206-207)

2.5 Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy (PUP) w Gnieźnie polegała na informowaniu klientów Ośrodka o zakresie usług, jaki oferuje PUP. W ramach współpracy pomiędzy MOPS a PUP nie zawarto żadnego porozumienia w zakresie udzielania pomocy osobom opuszczającym zakłady karne. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w ramach prowadzonej pracy socjalnej istniała możliwość pomocy pracownika socjalnego w sporządzeniu CV lub listu motywacyjnego. Ośrodek nie dysponował danymi na temat liczby osób, którym udzielono takiej formy wsparcia. W badanej próbie 30 spraw nie odnotowano przypadków udzielenia pomocy w przygotowaniu tych dokumentów.

(akta kontroli str. 230-234)

Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Gnieźnie poinformowała, że po opuszczeniu zakładu karnego w PUP zarejestrowanych zostało: w 2015 r. – 28 osób, w 2016 r. – 29 osób, w 2017 r. – 44 osoby i w I połowie 2018 r. – 19 osób. Zatrudnienie znalazło odpowiednio: 9, 1, 6 i 1 osób. Zdaniem Dyrektora PUP lokalni pracodawcy generalnie nie są zainteresowani zatrudnianiem osób po zakładach karnych, gdyż zatrudnianie wiąże się z wieloma obawami dotyczącymi ewentualnego poziomu zagrożenia

¹¹ Procedura została zakończona ze względu na brak zasadności podejmowania działań.

¹² Jedna z tych osób, po pobycie w schronisku, uzyskała miejsce w mieszkaniu chronionym.

¹³ http://gniezno.bipstrona.pl/wiadomosci/9986/wiadomosc/349770/uchwala_nr_x762015_rady_miasta_gniezna_z_dnia_24_czerwca_2015_r_

względem pracodawcy, współpracowników czy powierzonego sprzętu. Ponadto często osoby kierowane przez Urząd do pracy nie trafiają do pracodawcy i nie rozliczają się z otrzymanych ofert, tracąc status osoby bezrobotnej.

Dyrektor PUP nie zaobserwowała, by wyłączenie osób opuszczających zakłady karne z katalogu osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy wpłynęło na pogorszenie ich sytuacji. Wskazała również, że Urząd aktywizuje ww. osoby w ramach realizowanych programów i posiadanych środków na aktywizację zawodową. Osoby te traktowane są na równi z innymi osobami bezrobotnymi, więc nie ma potrzeby przywracania tych osób do grona osób uprzywilejowanych w poszukiwaniu pracy.

(akta kontroli str. 180-181)

2.6 Wydatki poniesione na pomoc osobom opuszczającym zakłady karne wyniosły: w 2015 r. – 110 tys. zł, w 2016 r. – 81 tys. zł, w 2017 r. – 128 tys. zł, w I półroczu 2018 r. – 81 tys. zł. Przeciętne wydatki na jedną osobę, korzystającą z pomocy z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego wyniosły w poszczególnych okresach odpowiednio: 2.037 zł, 1.588 zł, 2.286 zł oraz 1.976 zł. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że środki przeznaczone na pomoc dla osób mających trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego są wystarczające do realizacji wszystkich zadań. Wskazała ponadto, że MOPS posiada możliwości zapewnienia zgłaszającym się do ośrodka potrzebującym byłym skazanym pomocy finansowej, tak jak innym klientom Ośrodka w ramach posiadanego budżetu oraz wsparcia w ramach pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego i prawnego.

(akta kontroli str. 190-200)

W corocznie sporządzanych prognozach nie wyodrębniano potrzeb w zakresie pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Środki związane z tą pomocą mieściły się w środkach przewidzianych na finansowanie zasiłków celowych, zasiłków stałych, zasiłków okresowych itp.. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że Ośrodek udziela pomocy tylko osobom składającym wnioski o pomoc i nie posiada wiedzy o wszystkich osobach opuszczających zakłady karne z terenu miasta Gniezna.

(akta kontroli str. 190-195, 418-522)

2.7 Analizie poddano 30 spraw dotyczących udzielenia pomocy 30 osobom (w tym 28 mężczyzn i 2 kobiety), które w latach 2015-2018 (do 30 czerwca) skorzystały z pomocy Ośrodka ze względu na trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego¹⁴.

W 22 przypadkach okres korzystania z pomocy był krótszy niż rok, w pięciu przypadkach wynosił od roku do dwóch lat, a w trzech przypadkach od dwóch do pięciu lat¹⁵.

Udzielenie pomocy każdorazowo następowało na wniosek osoby, która opuściła zakład karny. Wniosek był rejestrowany w funkcjonującym w Ośrodku systemie informatycznym Helios¹⁶. Wprowadzenia do systemu dokonywał pracownik socjalny.

¹⁴ Okres przebywania w zakładzie karnym wynosił od jednego miesiąca do siedmiu lat.

¹⁵ Najdłuższy okres korzystania z pomocy Ośrodka wynosił 3 lata i osiem miesięcy. Podopieczny korzystał z pomocy po opuszczeniu zakładu karnego od lutego 2015 r. i korzysta nadal ze względu na długotrwałą chorobę oraz wiek.

¹⁶ System informatyczny Helios funkcjonował w Ośrodku od 2007 r. Baza klientów zawierała dane osób, które korzystały ze świadczeń udzielonych przez Ośrodek. System współdziałał z ogólnopolskim systemem „Empatia”. Dostęp do systemu Helios posiadali pracownicy socjalni oraz pracownicy Sekcji Świadczeń. Umożliwiał on generowanie decyzji administracyjnych.

We wszystkich skontrolowanych przypadkach przeprowadzono rodzinny wywiad środowiskowy, o którym mowa w art. 107 ustawy o pomocy społecznej. W razie potrzeby wywiad ten był aktualizowany. Ośrodek nie posiadał informacji o działaniach podjętych wobec danej osoby przed opuszczeniem przez nią zakładu karnego, jak również nie zwracał się o takie informacje. Każdorazowo dokonywano analizy sytuacji osoby ubiegającej się o wsparcie, a wywiad zawierał dane o rodzinie, sytuacji mieszkaniowej, rodzinnej, zawodowej i zdrowotnej. W 12 przypadkach w toku wywiadu ustalono, na podstawie informacji wnioskodawcy, dane kuratora.

(akta kontroli str. 240-241, 523-762)

W przypadku 9 osób, na podstawie wywiadu środowiskowego lub świadectwa zwolnienia¹⁷, ustalono w jakich działaniach (kursach, szkoleniach, terapiach, oddziaływaniach) brał udział były skazany podczas pobytu w zakładzie karnym¹⁸. W dwóch przypadkach, w świadectwach zwolnienia brak było informacji o podjętych oddziaływaniach wobec skazanego związanych z uzależnieniem od alkoholu, natomiast w wywiadach środowiskowych byli skazani poinformowali, że uczestniczyli w takich działaniach¹⁹, jednak nie przedłożyli dokumentów potwierdzających ten fakt.

Dyrektor Zakładu Karnego w Gębrzewie wyjaśnił, że w kwestii odnotowywania na świadectwach zwolnienia informacji o działaniach podjętych wobec osadzonych w zakresie m.in. leczenia odwykowego, kursów zawodowych itd. w ramach przyjętej praktyki na świadectwach zwolnienia odnotowywane są informacje o udzielonej im w chwili zwolnienia z zakładu karnego pomocy, która przedstawia wartość materialną, jak również o odbytych przez nich kursach zawodowych realizowanych w ramach funduszy europejskich. Szablon druku świadectwa ogranicza bowiem możliwość odnotowywania pismem ręcznym danych dotyczących pełnej pomocy udzielonej osadzonym tytułem readaptacji społecznej. Wskazał ponadto, że informacje o również innych niż zamieszczone na świadectwie zwolnienia oddziaływaniach readaptacyjnych wobec osadzonych zamieszczane są w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności Noe.NET i mogą zostać udostępnione na żądanie uprawnionych podmiotów, w tym ośrodków pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 185-187, 523-762, 850-898)

Ośrodek nie dokonywał wpisu o udzielonej pomocy na formularzu świadectwa zwolnienia. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że na formularzu świadectwa zwolnienia nie należy czynić jakichkolwiek wzmianek pochodzących od podmiotu niebędącego wystawcą dokumentu. O przyznaniu świadczenia z pomocy społecznej na rzecz osoby wskazanej w formularzu, Ośrodek rozstrzyga w formie decyzji administracyjnej.

(akta kontroli str. 130-134)

We wszystkich analizowanych przypadkach określone zostały potrzeby i oczekiwania wnioskodawcy oraz zdefiniowane problemy do rozwiązania, które

¹⁷ Wzór świadectwa zwolnienia stanowi załącznik nr 26 do Zarządzenia nr 27/2015 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie wzorów dokumentów i druków ewidencyjnych.

¹⁸ W pięciu przypadkach w świadectwie zwolnienia uwzględniono informacje o podjętych działaniach oraz ukończonych kursach. W dwóch przypadkach informacja została przekazana przez byłego skazanego w trakcie wywiadu środowiskowego, w jednym przypadku informacja o wykonywaniu pracy w trakcie pobytu pozbawienia wolności wynikała z przedłożonego zaświadczenia o zatrudnieniu w zakładzie karnym. W jednym przypadku informacja o ukończeniu kursu zawodowego, zajęciach z profilaktyki przeciwalkoholowej oraz programu oddziaływania wynikała z postanowienia sądu o przedterminowym zwolnieniu.

¹⁹ W jednym przypadku było to trzymiesięczne leczenie odwykowe w zakładzie karnym, w drugim przypadku sześć spotkań z terapeutą w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

dotyczyły przede wszystkim zapewnienia pożywienia (30 osób) oraz schronienia (2 osoby). Dla każdej osoby sformułowano indywidualny plan pomocy. W 16 przypadkach dokonano wyboru problemu dominującego²⁰, a w 14 przypadkach uznano, że problemy są równoważne. W czterech przypadkach zobowiązano osoby ubiegające się o pomoc do dostarczenia faktur i rachunków za zakupione produkty (m.in. odzież, opał). Działania przewidziane w planach pomocy obejmowały doraźną pomocy finansową i rzeczową (zakup żywności, opału, środków czystości, opłaty mieszkaniowe, leki). W dwóch przypadkach zaplanowano współpracę z organizacją pozarządową. Dotyczyło to osób skierowanych do schroniska dla bezdomnych, prowadzonego przez tę organizację. Plany pomocy były zgodne z potrzebami i oczekiwaniami osób opuszczających zakłady karne, wyrażonymi we wnioskach o udzielenie pomocy oraz w trakcie wywiadów środowiskowych²¹. W dwóch przypadkach, dotyczących osób bezdomnych, zaplanowano możliwość zawarcia kontraktu socjalnego²². Nie odnotowano przypadków skierowania osób opuszczających zakłady karne do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Osoby zgłaszające się po pomoc nie przedkładały dokumentów świadczących o konieczności podjęcia leczenia.

(akta kontroli str. 523-898)

Ośrodek nie prowadził grup wsparcia ani grup samopomocowych dla osób opuszczających zakłady karne, ale osoby skierowane do schroniska dla bezdomnych mogły korzystać ze wsparcia oferowanego przez schronisko. W badanej próbie wystąpił jeden taki przypadek²³. W Gnieźnie funkcjonowały dwa schroniska dla osób bezdomnych „Pomocna Przystań” prowadzone, przez Powiatowe Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Integracji Społecznej w Gnieźnie „DOM”. Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił, że organizacja od 14 lat udziela pomocy osobom mającym trudną sytuację życiową po opuszczeniu zakładów karnych, co często wiąże się z bezdomnością, brakiem pracy i koniecznością terapii. W latach 2015-2018 (do października) z pomocy Stowarzyszenia skorzystały 23 osoby po pobycie w zakładzie karnym. W okresie tym 7 osób się usamodzielnili, 9 pozostaje bezdomnymi, 4 osoby przebywają ponownie w zakładzie karnym, 2 osoby w Domu Pomocy Społecznej, jedna w ośrodku odwykowym, a jedna osoba nie żyje. Prezes Stowarzyszenia wskazał, że udzielana pomoc polega m.in. na: zapewnieniu całonocnego miejsca zamieszkania i zabezpieczeniu podstawowych potrzeb życiowych, zapewnieniu dostępu do lekarza, prowadzeniu terapii antyalkoholowej²⁴ i psychologicznej, działaniach reintegracyjnych i readaptacyjnych, odizolowaniu od środowiska kryminogennego, podjęciu pracy w ramach prowadzonych warsztatów, umożliwieniu uczestnictwa w kursach zawodowych oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Zdaniem Prezesa Stowarzyszenia, największe trudności z readaptacją mają osoby, które długo przebywały w zakładzie karnym, w szczególności dłużej niż 10 lat. Ludzie ci są zagubieni, zamknięci w sobie, czasem agresywni i wycofani. Często powracają na drogę przestępczą. Dużym utrudnieniem w udzielaniu pomocy są

²⁰ Np. konieczność zapewnienia schronienia, wyżywienia itp.

²¹ Wnioskodawcy zgłaszali potrzeby związane m.in. z zakupem żywności, środków czystości, odzieży i opału.

²² W ramach kontraktu podopieczni byli zobowiązani do przestrzegania zasad obowiązujących w schronisku dla bezdomnych oraz do uczestnictwa w terapii antyalkoholowej. W jednym przypadku osoba, z którą zawarto kontrakt, nie dotrzymała jego warunków i opuściła schronisko, natomiast w drugim przypadku warunki kontraktu były dotrzymane.

²³ W ramach zawartego kontraktu socjalnego podopieczny był zobowiązany do przestrzegania regulaminu schroniska oraz do uczestnictwa w terapii.

²⁴ Stowarzyszenie realizowało „Program terapii i reintegracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu”. W ramach terapii prowadzono: indywidualne konsultacje psychiatryczne (dwie godziny tygodniowo) i psychologiczne (dwie godziny tygodniowo) oraz terapię indywidualną i grupową obejmującą dwa spotkania po dwie godziny w tygodniu z udziałem dwóch terapeutów.

przepisy RODO²⁵, które utrudniają bądź uniemożliwiają wzajemną wymianę informacji osobowych. W opinii Prezesa Stowarzyszenia, powinny zostać wypracowane mechanizmy wymiany niezbędnych informacji, przy jednoczesnym zachowaniu tajemnicy zawodowej, co powinno zaowocować skuteczniejszymi metodami pomocy. Stowarzyszenie prowadzi współpracę z Ośrodkiem. Pracownicy socjalni przeprowadzali wywiady z osobami przebywającymi w schroniskach, przydzielali zasiłki na odzież i leki. Prezes Stowarzyszenia wskazał, że MOPS w Gnieźnie na całe miasto przydziela tylko dwóch pracowników socjalnych zajmujących się bezdomnymi, co powoduje niesatysfakcjonującą współpracę i częstość kontaktów pracowników socjalnych z ośrodkiem. Dodatkowo RODO zamknęło przepływ informacji. Brakuje nam także listów informacyjnych z zakładów penitencjarnych (dawniej to funkcjonowało), które informowały nas o zwolnieniach osób, które nie mają możliwości jakiegokolwiek zamieszkania. Często przychodzą jako „zwykli” bezdomni i nie informują nas o przebywaniu w zakładzie karnym. Stowarzyszenie otrzymywało wsparcie finansowe od Urzędu Miejskiego w Gnieźnie na realizację zadania „Program terapii i reintegracji społecznej osób bezdomnych uzależnionych od alkoholu”, w ramach którego prowadzona była terapia. Podopieczni schroniska mieli możliwość cotygodniowych konsultacji i spotkań z lekarzem psychiatrą, psychologiem oraz zajęcia z terapeutami uzależnień.

(akta kontroli str. 208-219, 523-762)

W 27 przypadkach osoby opuszczające zakłady karne dysponowały miejscem do zamieszkania. Dwie osoby skierowano do schroniska dla bezdomnych²⁶, a w jednym przypadku Ośrodek dofinansował pobyt w hostelu.

Żadnej osoby nie skierowano do uczestnictwa w Centrum Integracji Społecznej lub w Klubie Integracji Społecznej. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że na terenie Gniezna nie funkcjonują takie ośrodki.

We wszystkich skontrolowanych przypadkach realizowano działania ujęte w indywidualnych planach pomocy, zgodnie z przyjętym harmonogramem²⁷. W 17 przypadkach przeprowadzono okresową ocenę sytuacji, w związku z aktualizacją wywiadów środowiskowych, oraz opracowywano plan pomocy na kolejny okres.

(akta kontroli str. 235-238, 523-762)

Ośrodek dysponował informacjami odnośnie dalszych losów 14 osób²⁸, które zakończyły korzystanie z pomocy z tytułu opuszczenia zakładu karnego. W jednym przypadku Ośrodek kontaktował się ze schroniskiem dla bezdomnych w celu ustalenia miejsca pobytu.

Wszystkie skontrolowane decyzje o przyznaniu pomocy społecznej były wydane w terminie określonym w ustawie z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁹. Osoby wydające decyzje posiadały stosowne upoważnienia, wydane przez Prezydenta Miasta Gniezna. Decyzje zawierały oznaczenie organu wydającego, którym był Prezydent Miasta Gniezna, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym oraz o konieczności

²⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 119 z 4 maja 2016 r.).

²⁶ Koszt pobytu w schronisku dla bezdomnych pokrywał Ośrodek.

²⁷ W harmonogramach uwzględniano m.in. wysokość oraz przeznaczenie zasiłków celowych w poszczególnych miesiącach

²⁸ Sześć osób nadal korzystało z pomocy Ośrodka, trzy osoby odbywały karę pozbawienia wolności, a jedna osoba podjęła pracę i zamieszkiwała w mieszkaniu chronionym. Informacja o dalszych losach pozostałych osób pochodziła m.in. z wywiadów środowiskowych prowadzonych u członków rodzin.

²⁹ Dz.U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm.

niezwłocznego poinformowania o zmianie sytuacji. Żadna z 30 osób nie odwoływała się od decyzji przyznającej pomoc.

(akta kontroli str. 523-762)

Do 32 osób korzystających w latach 2015-2018 (I półrocze) ze wsparcia Ośrodka z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego wysłano ankiety dotyczące świadczonej pomocy. Wypełnionych zostało 10 ankiet³⁰. Zadowolone z udzielonej pomocy wyraziło czterech ankietowanych, dwie osoby wskazały odpowiedź „raczej nie byłem zadowolony” lub „nie byłem zadowolony”, a jedna osoba zdecydowanie nie była zadowolona. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie. Udzielona pomoc obejmowała: jednorazową pomoc finansową (6 osób) w kwocie od 200 do 300 złotych, pomoc finansową przez kilka miesięcy (5 osób) w kwocie od 120 do 440 zł, pomoc rzeczową w postaci ubrania, materiałów higienicznych, bielizny, żywności (3 osoby), pomoc w znalezieniu pracy (2 osoby), pomoc w kontynuowaniu terapii uzależnień (2 osoby), pomoc w załatwieniu spraw związanych z opieką zdrowotną (3 osoby), pomoc psychologiczną (2 osoby) oraz pomoc w zdobyciu kwalifikacji zawodowych (1 osoba).

Czterech ankietowanych wskazało, że przed opuszczeniem zakładu karnego otrzymali informację o możliwości uzyskania pomocy od wychowawcy w zakładzie karnym (1 osoba), od kuratora sądowego (3 osoby), od współwięźniów (3 osoby). Trzech ankietowanych nie otrzymało żadnych takich informacji. Ankietowani na ogół nie korzystali z pomocy ośrodków pomocy społecznej aby uregulować swoje sprawy rodzinne (5 osób). Trzy osoby korzystały z tej formy pomocy, ale nie przyniosła ona rezultatów. Na pytanie dotyczące programu szkoleniowego, ułatwiającego życie na wolności osiem osób odpowiedziało, że nie korzystało z tej formy pomocy. Jedna osoba korzystała z pomocy w programie dotyczącym terapii uzależnień oraz jedna osoba – w programie dotyczącym aktywizacji zawodowej.

Za najtrudniejsze problemy po opuszczeniu zakładu karnego ankietowani uznali: brak środków finansowych (7 wskazań), brak szansy na zatrudnienie (6), brak własnego mieszkania (4), stan zdrowia (3), brak informacji, do kogo zwrócić się o pomoc (3), trudności z własnym uzależnieniem (2), brak podstawowych przedmiotów higienicznych (1).

W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności czterech ankietowanych uczestniczyło w terapii uzależnień, dwie osoby uczestniczyły w programie opanowania agresji, jedna osoba uczestniczyła w różnych formach działalności kulturalno-oświatowej. Dwie osoby pracowały w czasie odbywania kary. Z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej nie skorzystało osiem osób, jedna osoba korzystała, a jedna osoba nie miała informacji o możliwości i zasadach korzystania z tego Funduszu.

Spośród 10 ankietowanych siedmiu oceniło, że pomoc osobom opuszczającym zakłady karne nie jest dobrze zorganizowana i jest znikoma lub bardzo znikoma w stosunku do potrzeb. Trzy osoby uznały, że pomoc ta jest dobrze zorganizowana, ale niewystarczająca.

Zdaniem ankietowanych, w celu podniesienia skuteczności pomocy dla osób opuszczających zakłady karne, należałoby: zwiększyć dostępność lokali mieszkalnych (3 wskazania), podnieść pomoc finansową (2), zapewnić informację o możliwości uzyskania pomocy (1), pomoc psychologiczną (1) oraz doszkalanie (1).

(akta kontroli str. 899-654)

³⁰ Ankiety zostały wypełnione przez 10 mężczyzn w wieku od 34 do 66 lat.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek prawidłowo realizował działania związane z udzielaniem pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Pomoc była udzielana na wniosek, złożony przez osobę uprawnioną. W celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej, pracownicy socjalni przeprowadzali rodzinny wywiad środowiskowy, który w przypadku wystąpienia takiej konieczności był aktualizowany. Na podstawie wywiadu przygotowywano indywidualne plany pomocy, zgodne z potrzebami i oczekiwaniami osób mających trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego zgłaszanymi podczas wywiadu. Udzielana pomoc obejmowała przed wszystkim zasiłki celowe (m.in. na zakup żywności, odzieży, opału, opłaty mieszkaniowe), zasiłki stałe (np. z powodu niepełnosprawności), a w razie potrzeby dotyczyła również udzielenia schronienia. Ośrodek współpracował ze stowarzyszeniem prowadzącym schronisko dla bezdomnych.

OBSZAR

3. Analiza skuteczności działań na rzecz osób opuszczających zakłady karne

Opis stanu
faktycznego

Analiza skuteczności udzielonego wsparcia prowadzona była przy okazji aktualizacji wywiadów środowiskowych. W badanej próbie 30 spraw stwierdzono 17 przypadków dokonywania okresowej oceny sytuacji osoby korzystającej ze wsparcia, co było konsekwencją złożenia kolejnego wniosku o udzielenie pomocy. W 9 przypadkach zmodyfikowano plan pomocy w związku z aktualną analizą potrzeb oraz zrealizowaniem założonego celu. W 13 sprawach nie dokonano oceny sytuacji, ponieważ kontakt z Ośrodkiem był jednorazowy.

W badanej próbie w 20 przypadkach zakończenie korzystania z pomocy wynikało z faktu, że podopieczny nie zgłosił się ponownie do Ośrodka, trzy osoby odbywały karę pozbawienia wolności, a jedna osoba podjęła pracę. W przypadku sześciu osób pomoc była nadal udzielana.

(akta kontroli str. 523-762)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w latach 2015-2018 nie opracowano narzędzia służącego badaniu skuteczności pomocy udzielonej osobom opuszczającym zakłady karne.

(akta kontroli str. 223-234)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Ocena skuteczności działań podjętych na rzecz osób opuszczających zakłady karne odbywała się jedynie w przypadku złożenia kolejnego wniosku o udzielenie pomocy. Dostosowywano wówczas indywidualny plan pomocy, zgodnie z rozpoznanymi potrzebami. Nie wprowadzono natomiast narzędzi bądź wskaźników służących badaniu efektywności pomocy. W 24 przypadkach (na 30 objętych szczegółową kontrolą) zakończono udzielanie pomocy, co może świadczyć o skuteczności podjętych działań.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwagi ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 17 grudnia 2018 r.

Kontroler
Piotr Iwański
St. inspektor kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu
Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis